

MedlemsNytt för Riksförbundet

Finska Krigsbarn

Årgång 12

Nr 4 2007

Inrikesministeriet gör sig ingen brådska

På detta utrymme hade vi i redaktionen hoppats kunna presentera den glada nyheten att Finlands inrikesministerium godkänt vårt förslag att ge alla krigsbarn sitt förlorade finska medborgarskap åter – utan avgift.

Men trots att skrivelsen sändes iväg redan de första dagarna av oktober – med betoning på att ärendet brådskar – har ingenting hänt. Inrikesminis-

teriet har inte ens behagat besvara våra frågor om behandlingsgången för ärendet.

Möjligheten att med ett enkelt anmälningsförfarande återfå medborgarskapet (för 100 Euro för krigsbarn) utgår i maj månad 2008.

Kanske får vi presentera den glada nyheten i nästa tidning?

Se sidorna 2, 6 och 7.

Vem är min ”riktiga” mamma?

Frågan i rubriken har syssel-satt **Pirkko Ahlin** allt sedan hon blev vuxen nog att förstå att hon hade två mödrar som båda älskade henne.

Med hjälp av den bevarade brevväxlingen mellan mammorna har hon försökt sätta sig in i hur de tänkte och kände.

Det har blivit Pirkkos debut som författare och hennes bidrag till krigsbarnslitteraturen, ”*Din riktiga mamma*”.

Sidan 3.

Två tända ljus och en finsk flagga – Pirkko Ahlin kan fira både självständighetsdagen och sin debut som författare.

Foto: Kai Rosnell

Han var min finske fosterbror Sid 4-5.

Organisationsnummer: 878001-7862

Från redaktionen

Nog är det aningen frustrerande att försöka få gehör för våra rimliga krav gentemot Finlands myndigheter, främst inrikesministeriet. (Se sidorna 6-7.)

Inte nog med att vi krigsbarn helt glömdes bort förra hösten när man beslöt att krigsveteranerna skulle få tillbaka sitt finska medborgarskap utan avgift. Om Utlandsfinländarparlamentets presidium "kommit att tänka på" hur krigsbarnen förlorade medborgarskapet så hade vi sannolikt haft gratis medborgarskap redan.

Nu verkar det vara hopplöst att ens få svar från ministeriet i fråga.

Jag har begärt uppgifter om behandlingsgången för våra ärenden. Vi möts av tystnad. Inga besked. "Jag har bett om utredning, men vi har inte fått svar," svarade ministern **Astrid Thors**.

God dag – yxskaft!

Krigsbarnslitteraturen sväller i omfång. I detta nummer berättar vi om **Pirkko Ahlins** bok om sina två mödrar. Hon söker svar på frågan: Vem är/var min **riktiga** mamma? Dessutom om **Runa Westmans** bok om sin man **Martti** som alltid undrat varför just han skickades hit som krigsbarn. Hennes svar är överraskande, och avväpnande (sid 8).

Det är två böcker som presenterar nya aspekter på krigsbarnsproblematiken, båda med autentiskt grundmaterial i botten. Det är en del av den värdefulla dokumentation som vi lämnar efter oss till kommande generationer.

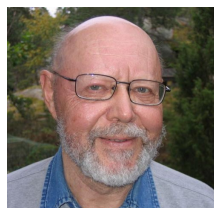
Första veckan av december är ovanligt intensiv i år. Det är 90 år sedan som Finland utropade sig som en suverän stat, och självständighetens jubileum firas överallt där det finns (ex-)finländare.

Finlands ambassad har inbjudit till en konsert i Berwaldhallen i Stockholm, i Göteborg firar man i Folkets Hus. Alla Sydsveriges krigsbarn är inbjudna till Finlands honorärkonsul i Malmö! Självständighetsdagen firar jag personligen genom att slå klackarna i taket på Uppsala slott.

Med detta nummer säger vi tack till **Pentti Käppi** som under flera år bidragit till tidningens erkänt höga kvalitet. Han lämnar nu redaktionen på egen begäran.

Vem vill ta över hans plats i redaktionen?

Kai Rosnell, chefredaktör
kai.rosnell@comhem.se

Detta nummer av MedlemsNytt är tryckt hos
Knivsta Tryckeri AB, Knivsta, i november 2007..

I detta nummer: sidan

Från redaktionen	2
Ordföranden har ordet	3
Hur tänkte mammorna?	3
Min finske fosterbror	4-5
Rapport från Utlandsfinländarparlamentet	6-7
En kärleksförklaring	8
Högt pris för släktutredning	9
Resan till Barndomen	10-11
Göta Kanal-utflykt	12
Historielektion för Sydsveriges jubilarer	12
Inspirerande collage	13
Marjattas museum	13
Debatt, Nalleresan på nytt	14
På gång i lokalföreningarna, RFK-info	15
Michael Nyqvist uppmärksammas	16

Hemsidor

Riksförbundets hemsida har adressen www.krigsbarn.se – där finns även länkar till andra webbplatser.

Centralförbundet i Finland har en hemsida med adressen www.sotalapset.fi som är väl värd att besöka, bl a med engagerad debatt.

Utgivning

Nästa nummer av MedlemsNytt utkommer i början av mars 2008, deadline 18 februari. Därefter början av juni, september och december.

Direktanslutna till RFK

Medlemsavgiften för direktanslutning till RFK är 150 kr. per år. Tidningen ingår i priset.

Prenumeration

Årsprenumeration SEK 100:-- (för icke-medlemmar) till RFK:s pg 424 54 97 - 5.

I Finland (och övriga världen) 14 Euro till Kai Rosnell, bankkonto (Porin Osuuspankki) 570081 476 212, eller RFK:s konto ovan. **Glöm inte ange namn, adress och vad betalningen avser.**

Redaktionen för MedlemsNytt:

Matts Imhagen, ansvarig utgivare, Lundmansg. 11 B, 761 45 Norrtälje. Tel: 0176-12029.

E-post: matts_imhagen@hotmail.com

Kai Rosnell, chefredaktör (redigering, layout), Köllängsv. 10, 741 42 Knivsta. Tel: 018-380009.

E-post: kai.rosnell@comhem.se

Doris (Gui) Emanuelsson, Mjölnerbacken 15, 4 tr, 174 48 Sundbyberg. Tel: 08-7333187.

E-post: gui.sture@bredband.net

Pentti Käppi, Östra Skansg. 10, 413 02 Göteborg.

Tel: 031-291688. E-post: pentti.kappi@telia.com

Tapani Rossi, Frejgatan 3 D, 243 34 Höör.

Tel: 0413-24236. E-post: tapani@rossi.se

Riksförbundets hemsida: www.krigsbarn.se

— Ordföranden har ordet: —

Norrtälje i november 2007

Den 6 december.

Vårt ”gamla” fosterland Finland blir 90 år den 6 december, ett datum värt att ihågkommas i våra krigsbarnsföreningar eller enskilt.

Landet har fått kämpa för sin frihet och demokrati, dels inbördes och dels mot en överlägsen supermakt som inte lyckats sluka det lilla landet. Stalin gav order om att Finland skulle intas. De sovjetiska trupperna skulle inta Helsingfors på två veckor. Vi vet hur det gick.

Har du haft tanken på hur det skulle ha kunnat gå för oss om Finland blivit sovjetiskt?

Vad hade då hänt med oss krigsbarn om vi blivit kvar i Finland, hade vi också, som i många andra sovjetrepubliker, flyttats till annan del av republiken? Nu blev det tack och lov inte så. Vi, våra barn och barnbarn har anledning att vara tacksamma mot våra hjältar, krigsveteranerna, som kämpade mot övermakten och lyckades rädda det lilla Finland och oss. Vi har all anledning att ihågkomma självständighetsdagen den 6 december.

I det här numret av MedlemsNytt kan du bland annat läsa Anders Carlssons berättelse om sin fosterbror Raimo från Finland.

Raimo var trygg och stark. Jag kände Raimo då jag var fosterbarn hos Anders morbror. Det var Raimo jag kunde prata med vid min första jul i Sverige 1944. Vi firade jul i

Villingsberg, nära Karlskoga, hos Anders mormor och morfar, min fosterfars föräldrar.

Det finns ett kort taget en julafton i väntan på tomten, där Raimo hjälper mig med att knäcka nötter. Trots åldersskillnaden på fyra år kom vi alltid väl överens. När Raimo började yrkesskolan som murarelev, något han var stolt över, försökte han övertala mig att också gå den vägen.

Du kan även läsa om Utlandsfinländarparlamentet och de motioner Kai och jag fick med oss från Riksmötet i Höör. Det som upprörde mig mest var exemplet i ”Sökning i finska arkiv utan avgift för finska krigsbarn”. Sirkka Rickardsson fick betala för något hon begärde att få men inte fick. Och det var inte bara jag som blev upprörd, det fick många andra i Utlandsfinländarparlamentet att reagera.

Höstmörkret kortar våra dagar och kylan tränger på. Den första snön kom en lördag och var borta till söndan. Julskyltningen har redan börjat i en del affärer, till och med i början av november. Till och med semlor har dykt upp i början av november. Tala om att tänja på traditionerna. Trots tänjandet på en del håll är det snart jul och vi börjar gå mot ljusare tider.

Jag önskar dig, kära läsare, en riktigt God Jul och ett Gott Nytt År 2008!

Matts

Hur tänkte mammorna?

Pirkko Ahlin har just skrivit en bok som hon kallar ”Din riktiga mamma... En fiktiv/dokumentär berättelse om mina två mammor.”

Det första jag undrade över när jag började läsa boken var: Hur då fiktiv?

Berättelsen har ett verklighetsunderlag med riktiga detaljer som följer upp de tre finska krigsbarnens, systrar- resan till landet Sverige. Deras respektive nya familjer, mötet med det svenska språket och förlusten av det egna finska.

Författaren tar upp viktiga problem och känslor som krigsbarnen som blev kvar här i Sverige är väl förtrogna med. Begreppet familj – vilka är ”den riktiga familjen”?

Vem är den riktiga mamman? Hur ska ett litet barn veta och förstå hur det ska förhålla sig till de olika känslor som dyker upp? Mamman här och mamman där.

På bägge håll kärlek men också sorg. Det är lätt att barnet känner sig trängd hur välmenande och förstående de vuxna än försöker vara!

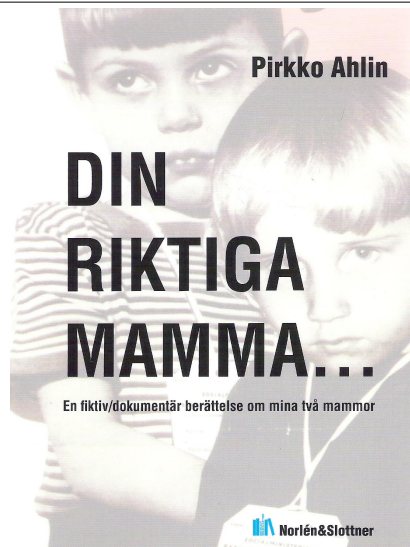
Det är så många förändringar dessa flickor går igenom. Från ett hem med syskon till att bli ensam barn hos lite äldre nya föräldrar. Situationen är ny både för de vuxna och barnen.

Idag finns många krigsbarn i världen som lider stor nöd utan att ha en chans till hem och trygghet, som vi i de flesta fall ändå fick uppleva.

Boken känns som en viktig och nyttig information för dagens barn som inte vet mycket om den närhistoria som finns bara 60 år tillbaka. De krigsbarn som idag kommer hit kan kanske finna tröst i att vi vet och kan berätta. Så kan även deras livs historia bli berättad lite tidigare än vad vi fick tillfälle att göra.

Efter att ha läst boken kommer också en förklaring till Pirkko Ahlins ”fiktiva dokumentär”. Hon har försökt sätta sig in i hur och vad de bägge mödrarna tyckte och tänkte genom att läsa brevväxlingen mellan familjerna.

Boken är lättläst och man får en klar uppfattning om det dilemma som kunde uppstå hos barnet då plötsligt ”äiti” kommer på besök. De kan inte

tala med varandra p.g.a. att barnet tappat sitt modersmål, finskan.

Kanske boken vunnit på att vara lite personligare, mindre återhållsam känslomässigt sett. Men det är absolut en bok som alla kan läsa med behållning, en bok som stämmer till eftertanke.

Doris Emanuelsson

Pirkko Ahlin: *Din riktiga mamma... En fiktiv/dokumentär berättelse om mina två mammor.* Norlén & Slottner, Kristinehamn. 2007.

Han var trygg. Han var stark. Han var murarelev vid yrkesskolan.

Han var min finske fosterbror

Han kom till mina föräldrar i Karlskoga när han var fem år. Det var 1942. Det hade gått fyra år sedan bröllopet utan att något barn hade kommit. Så **Raimo** från Finland var efterlängtat.

Till hösten kom order om att Raimo skulle resa hem till Finland. Ivrigt utväxlande av telegram resulterade i att han skulle få stanna i Sverige över vintern.

Det blev en riktig vinter med mycket snö och ganska kallt. Raimo var flitig på skidorna. Våren kom med nya utmaningar. Nu gällde det cykling. Det blev ganska långa turer efter hand, bl.a. till sommarstugan.

Kort varsel

Där blev det såväl bad som roddturer i ekan och fiske. Jag kan läsa i Pappa **Olles** dagboksanteckningar från 1943 om engelska trupper i Frankrike, om hur **Gunder Hägg** slår världsrekord på både en engelsk mil och 3000 m, och hur Mamma **Margit** och Raimo plockar fem liter lingon.

I september var han, med endast några få dagars varsel, tvungen att resa tillbaka till Finland. Avskedet blev svårt har jag förstätt av dagboksanteckningarna. Efter några veckor kom brev från Raimos mor. Det står att *"Raimo gråter och vill tillbaka till oss"*.

30 maj 1944 lämnade han Lappeenranta för att komma till Margit och Olle den 10 juni. Raimo började skolan på hösten 1944. Tiden gick, kriget tog slut. Raimo blev kvar i Karlskoga.

I januari 1947 kom Raimos mor Martta på besök. Hon stannade en månad.

Sommaren 1943. Raimo tyckte om att bada.

Anders (artikelförfattare) och Raimo påsken 1951.

"Raimo påstår vid förfrågan att han inte vill resa med hem till Finland. Han vill stanna i Sverige jämt, säger han. Martta förbereder hemresan. Git, Raimo och Martta gråter en skvätt tillsammans vid morgongröten. Martta reser åter via Sthlm. Avskedet från Raimo var svårt för dem båda. Raimo återhämtade sig snart."

Åter till Finland

I april kom meddelande om att Raimo skulle hem i juli om inte mamman särskilt bestämmer att han skall stanna. Den 10 juli var han fortfarande kvar. Då föddes jag, men den 25:e for han tillbaka till Finland. Han var ledsen vid avskedet, men *"duktig och behärskad"*.

1 juni 1948 kom det ett telegram i Margits och Olles brevlåda. Raimos mamma Martta meddelade att de skulle komma till Stockholm dagen därpå. Hals över huvud fick Olle ta ledigt från jobbet, ta tåget till huvudstaden, ta in på hotell för att möta upp vid båten klockan 9. De turistade lite innan de tog nattåget hemåt.

Martta skaffade sig jobb i Stads-hotellens kök. Hon *"skaffade sig en fästman av mindre god kvalitet"*. Denne fästman försvann ur hennes liv ett halvår senare.

Martta hade ett oroligt år 1949.

Hon blev inskriven på Mariebergs mentalsjukhus i Kristinehamn i slutet av året och Raimo blev "kyrkoskriven" hos Olle och Margit.

Det blev ytterligare en sväng till Finland under 1950. Men Raimo återkom på hösten för att åter börja skolan i augusti. Jag beundrade min storebror. Till Mamma sade jag: *"När jag blir stor som Raimo ska jag gå och handla åt dig, mamma."*

Mycket idrott

Året därpå var det mycket ishockey för Raimo. Han firade vissa framgångar, och jag var stolt över honom. En blindtarmsoperation stoppade idrottsutövandet för en tid. Små barn som jag (fyra år), fick inte göra besök på sjukhuset, men jag tröstade mig: *"När jag blir stor ska jag hälsa på Raimo på lasarettet, för han blir väl sjuk fler gånger"*. Det blev inga fler tillfällen till sjukhusbesök.

1952 blev ett år med flera betydelsefulla förändringar. Raimo konfirmerades, han avslutade folkskolan och blev antagen som murarelev i Örebro, dit han flyttade till hösten.

Raimos skidor

Tillfällena att träffa Raimo blev allt färre för mig. Han fick jobb i byggsvängen, som var på topp då. Då och då kom han och hälsade på över helgen.

forts på nästa sida —>

...min finske fosterbror

forts från föreg sida

Jag kunde i alla fall glädja mig åt att få ärva hans skidor, och ännu häftigare var det när han en gång, 1956, kom hem med en alldeles ny Vespa. Den kostade då 1600 kr. Flera gånger fick jag sitta bakpå, och det var en fantastisk känsla!

Från nu och några år framåt var Raimo en ganska framstående bordtennisspelare. Det imponerade ju förstas på mig. Jag som var intresserad av idrott mer än av något annat.

Jag var i Idrottshuset i Örebro och såg Raimo spela seriematch för IF Start. Jag kan läsa i mina egna dagboksanteckningar från 1957: **"Fick ett pingpong-racket av Raimo. Det var grönt blad och svart skaft."** Ett f.d. tävlingsracket i mina händer!

Doft av uniform

Raimo gjorde militärtjänst på I 3 i Örebro. Jag minns fortfarande doften från hans militärkläder. Uniform imponerade på en tioåring. Efter muck, 1958, skaffade Raimo en gammal bil och blev därmed familjens chaufför. Ingen i vår familj hade körkort, så detta betydde en hel del för oss. F.ö. var det den bilen jag debuterade i som chaufför. Raimo lät mig provköra, trots att jag bara var 17 år och inte hade något körkort.

Bildade familj

1960 hade Raimo träffat **Berit**. Det blev förlovning, lysning, bröllop och i juli 1961 föddes förste sonen. Den kalla vindslägenheten, som den lilla familjen bodde i, kunde i april 1962 bytas ut mot en ny och fräsch lägenhet. Där bodde familjen i många år. Son nummer två föddes 1965.

Åren gick och även jag flyttade hemifrån. Kontakten med Raimo och hans familj bibehölls, men blev efterhand alltmer sporadisk. En tradition vidmakthöll vi under några år, då vi träffades på julaftonen för att utbyta julklappar och äta jullunch.

Sista besöket

Familjen **Tikkala** återkom också regelbundet till Margits och Olles sommarstuga på den lilla ön. Det var

En allvarsstund: packat och klart för hemresa.

såväl sommarbesök, med bad och fiske, som vinterutflykter på skridskor. I juli 1974 vistades familjen på nytt några dagar på ön.

Inte anade vi att detta var det sista besöket för Raimo. En dryg månad senare tog han sitt eget liv. En stor chock för oss alla runtomkring. Jag fick telefonbud av Raimos svåger och fick själv meddela vidare till min pappa Olle, som var på semesterresa. Det kändes oerhört svårt.

Raimo var min riktiga storebror. Jag har förstått detta nu. Dagarna i samband med hans död var tunga. Jag, som inte brukade gråta särskilt ofta, grät nu hejdlöst flera gånger. Så måste det vara att förlora en bror.

Han var trygg. Han var stark. Han var murarelev vid yrkesskolan. Han var

min fosterbror från Finland.

Hammarö i september 2007.

Anders Carlsson

Foton från familjens album.

Nytt märke klart

För en tid sedan fick Stockholmsföreningen en donation, en summa pengar att användas för ett nytt krigsbarnsmärke.

Nu är arbetet klart. Så här ser det

ut. Det börjar säljas efter nyår och kostar 60 kronor. Intresserad? Vänd dig till Yrsa Avelan, telefon 08-53250196.

"Var det måhända bättre förr?"

Det är titeln på Ilmari Leinos andra bok. Det är en berättelse från ett gods i Småland vid sekelskiftet 1900, där de fattiga och egendomslösa som inte emigrerade till Amerika eller flyttade till städer och stationssamhällen fick vara kvar och kämpa.

Boken är motsatsen till *Utvandrarna*.

Egen utgivning. Kan beställas från Ilmari Leino, Esplanaden 1, 570 12 LANDSBRO. E-postadress: ilmari.leino@telia.com

Medlemspris 160 kr plus porto.

Krigsbarnen blev bortglömda!

Ursäkt från Utlandsfinländarparlamentet

Hur gick det till när krigsveteranerna fick sitt finska medborgarskap tillbaka utan avgift från senaste årsskiftet?

Jo, det var Utlandsfinländarparlamentets (USP) presidium som tagit initiativet och anmodat inrikesministeriet att utfärda en sådan förordning. Detta efter ett tal av president **Tarja Halonen** som gärna såg att Finlands 90-årsjubileum skulle "firas" på ett särskilt sätt.

– Varför togs inte krigsbarnen med i samma omgång? undrade jag vid förhandlingarna i medborgarskapsutskottet (vid USP:s session i Helsingfors 10-11 september).

– De kom inte upp till behandling då, svarade ordf. **Mikko Hietikko**.

– Vad fanns det för hinder för det? undrade jag vidare.

Ordföranden funderade tyst en stund.

– Krigsbarnen blev alltså bortglömda – igen! Häpeä! (Skäms!)

Ordföranden hade fortfarande inget bra svar.

– Jag ber om ursäkt för det, sa han till slut. Men nu tas ju frågan upp igen, och då hoppas vi att det ska bli ett positivt resultat!

RFK representerades av ordf. **Matts Imhagen** (sedan **Leila Ulvemo** fått förhinder) och undertecknad. Alla våra tre motioner antogs, men det betyder inte automatiskt att de får avsedd verkan. USP kan inte fatta några beslut, bara uppmärksamma och driva sakfrågorna och försöka påverka beslutsfattarna.

Det började med en genomgång av motionerna på söndagseftermiddagen med den nordeuropeiska gruppen (som mest bestod av finländare bosatta i Sverige). Vi fick gehör för alla tre motionerna.

Framför allt upprördes de närvarande av uppgiften att en kvinna i Sverige (ett krigsbarn) fått en räkning på 311 euro och 10 cent (över 3 000 kronor!) för en släktutredning vars främsta syfte var att få fram uppgifter om hennes far. Han fanns över huvud

Mikko Hietikko

taget inte nämnd i utredningen som hon fick...

Sessionen öppnades på måndagsmorgonen av ordf. **Pertti Paasio**, som konstaterade att både Sverige och Norge nu tagit efter det finska initiativet med ett "utlandsparlament". Han nämnde också att tidsgränsen för att återfå sitt förlorade medborgarskap borde förlängas eller avlägsnas helt.

Sauli Niinistö, riksdagens talman och tidigare finansminister, höll "festtalet" och sade sig förstå att avgiften för medborgarskapet kan kännas för hög (nu 240 Euro, 100 Euro för krigsbarn), för "kontrollen av anmälningssblanketterna kan knappast motivera en så hög avgift".

Vid eftermiddagens utskottsarbete gick man igenom de olika motionerna och varje utskott enades om ett förslag

till uttalande som sedan skulle läggas fram för sessionen på tisdags-eftermiddagen för godkännande.

Måndagskvällens mottagning på Stadshuset i Helsingfors hade en överraskningsgäst, sångaren **Eino Grön**, som drog både "Satumaa" (Sagolandet) och "What a wonderful world", dessutom "Piisami puussa" (Bisam i trädet, egentligen "Besa me mucho")...

Det var ett utmärkt tillfälle för lobbyverksamhet. Vi ville gärna att det skulle komma en ursäkt från presidiet för glömskan (enligt ovan).

Och det lyckades!

När motionen behandlades beklagade Mikko Hietikko (föredragande) att krigsbarnen glömts bort förra hösten. Det är väl liktydigt med en ursäkt.

Så här blev USP:s uttalande:

Finskt medborgarskap åter till krigsbarn utan avgift. USP föreslår att de som varit krigsbarn i Sverige, Danmark eller Norge på grund av andra världskriget skall få sitt medborgarskap åter utan avgift.

Det finns alltså gott hopp om att vi ska återfå medborgarskapet gratis, det som vi hela tiden kämpat för. Men det är bråttom: tidsfristen går ut 1 juni nästa år.

forts på nästa sida →

RFK:s ombud på USP:s session Matts Imhagen (t v) och Kai Rosnell.

Lägre arkivavgift kräver lagändring?

forts från föreg sida

Såvida inte det blir en ändring enligt den motion som krävde att tidsfristen ska slopas helt, eller åtminstone förlängas med fem år.

Bollen ligger hos inrikesministeriet.

RFK:s inställning är helt klar och samstämmig: eftersom krigsbarnen i många fall förlorade sitt finska medborgarskap helt utan egen förskyllan (t ex i samband med adoption) är det oförsvarligt, ja till och med stötande, att vi ska behöva betala för att få det tillbaka. I det här ärendet får vi helhjärtat stöd också från vår systerorganisation i Finland.

Dock kan man inte räkna med att få tillbaka redan betalda avgifter.

När det gäller möjligheten till rehabilitering för krigsbarn i Finland blir det svårare.

USP:s uttalande lyder så här:

Finska krigsbarns rehabilitering i Finland. USP uppmanar presidiet och sekretariatet att klarlägga möjligheterna att uppmärksamma de finska krigsbarnen i den lagstiftning som rör rehabilitering.

Det låter luddigt, och eftersom den förra finländska regeringens inställning var negativ till att låta nya grupper få sådana förmåner som veteranerna har, skall det mycket till att ändra på den attityden.

Den tredje motionens möjligheter att åstadkomma en ändring är svårbedömda. Det gäller att slippa ifrån de höga avgifterna för arkivsökning i Finland.

Svagt intresse bland krigsbarnen

Hur många krigsbarn har sökt och fått tillbaka sitt finska medborgarskap?

Inrikesministeriet besvarade frågan i oktober: sedan 1 januari 2004 är det 116 personer fördelade på 45 år 2004, 25 år 2005, 22 år 2006 och 24 hittills i år.

För år 2003 finns ingen uppgift eftersom krigsbarnen då betalade "fullt" pris, 300 Euro, och separerades inte från övriga i statistiken.

Eino Grön, slaggersångare.

Bakgrunden är främst en handfull fall där ett krigsbarn söker efter (uppgifter om) sin far, där man kan bli bolland mellan olika arkiv och avgifterna riskerar bli hur höga som helst. Arkiven i Finland har laglig skyldighet att ta betalt för sitt jobb, även av andra myndigheter, så en ändring eller lindring kräver antingen lagändringar eller undantag. (Se sid 9.)

Så här lyder USP:s utlåtande:

Sökning i finska arkiv utan avgift för krigsbarn. USP uppmanar utbildningsministeriet, inrikesministeriet och kyrkostyrelsen att utreda möjligheterna att ändra priset för släktutredningar så att priset för släktutredningar

för krigsbarn som blivit kvar i Sverige, Danmark och Norge antingen sänks eller tas bort helt.

Vidare uppmanas nämnda myndigheter att utreda möjligheterna att från myndigheternas sida erbjuda råd utan avgift angående släktutredningar till de krigsbarn som blivit kvar i Sverige och Danmark och som vill utreda sina släktrötter i Finland.

Tills vidare uppmanas krigsbarnen i Sverige och Danmark att hålla kontakt med Centralföreningen för Finlands krigsbarnsföreningar, när de vill utreda sina egna uppgifter i Finland.

Poströstning!?

Den "stora" frågan denna gång var möjligheten för utlandsfinländare att poströsta, något som inte varit möjligt hittills. Troligen blir det en ändring till nästa val.

En stor besvikelse för många utlandsfinländare har varit Yle:s beslut att slopa utlandssändningarna på kortvågsradio (från senaste årsskiftet). USP kan inte göra något åt det eftersom Yle är ett självständigt företag.

Radiosändningarna på kortvåg har t ex varit synskadades (utomlands) enda chans att ta del av vad som händer i hemlandet.

I övrigt hänvisas till USP:s hemsida: www.usp.fi

Text och bilder: Kai Rosnell

Som missionär i Afrika

"FRED – från Rorsby till Afrika" heter en 325 sidor tjock bok. Författare är Fred Nyman som tillsammans med sin hustru Gunnel verkat som missionär i Afrika, främst Tanzania, i närmare 35 år.

Boken handlar om Freds uppväxt och verksamhet som pingstpastor på olika platser i Finlands svenskbygder, sedan mest om parets många missionärsår i Afrika med byggen av kyrkor, skolor, bostäder, sjukvårds-kliniker med mera.

Åtta sidor ägnas åt Freds tid som krigsbarn i Sverige (Halmstad). Som svenskspråkig från början hade han inga språkproblem och vistelsen här verkar

inte ha satt några djupare spår hos honom, fränsett lite ensamhet och hemlängtan.

Efter en tid fick Fred fara hem igen men återkom. Under andra resan fick han scharlakansfeber och hamnade på sjukhus i Ludvika där han fick besök av en "ängel" – så upplevde han det.

Boken tillför ingenting till krigsbarnslitteraturen, men ger en intressant inblick i den, åtminstone för mig, helt främmande värld som pingströrelsen och Afrika utgör.

Kai Rosnell

Fred Nyman: *FRED – från Rorsby till Afrika.* Freds bok & form, Tibro. 2005.

Runa Westmans bok ”Varför just du?”:

En kärleksförklaring!

– Varför just jag? frågade sig **Martti Westman** i Kälarne ofta.

Han undrade varför just han, näst yngst i en syskonskara på fem, råkat hamna som krigsbarn i Sverige, hos **Fridolf Westman**, berömd för att anställa löpartalanger som drängar: både **Gunder Hägg** och **Henry Kälarne** har arbetat på hans gård.

Nu har Marttis fru **Runa** rätat ut frågetecknen. Hon har skrivit en bok om Martti, om hans släkt ett par generationer bakåt, om hans barndom och uppväxt både i Finland och i Sverige, och om krigsbarnsproblematiken. ”*Krigsbarn i Jämtland. Varför just du?*” är titeln.

Svaret på frågan kan tydas som en kärleksförklaring: ”för annars hade vi aldrig träffats!”

– Ja, det är en riktig tolkning, säger Runa Westman.

Det är en imponerande bok Runa Westman har skrivit. Det är inte helt enkelt att gräva fram så mycket uppgifter om släkten i tidigare led. Och hon har lyssnat uppmärksamt på

Marttis alla berättelser om upplevelserna i barndomen.

Martti kom första gången till Kälarne sommaren 1942, tillbaka till Finland sommaren därpå, åter till Sverige i september 1944 – ”ingen frågade om jag ville” – för att åka hem ”för gott” sommaren 1945.

Men makarna Westman ville ha en son, försökte hämta ”hem” Martti sommaren 1947. Strax före jul 1947 fick Martti, då elva år gammal, fatta ett omöjligt beslut: att följa med Westmans till Kälarne eller stanna i Haapajärvi, Österbotten.

Det blev Sverige, och efter ett par år blev han adopterad.

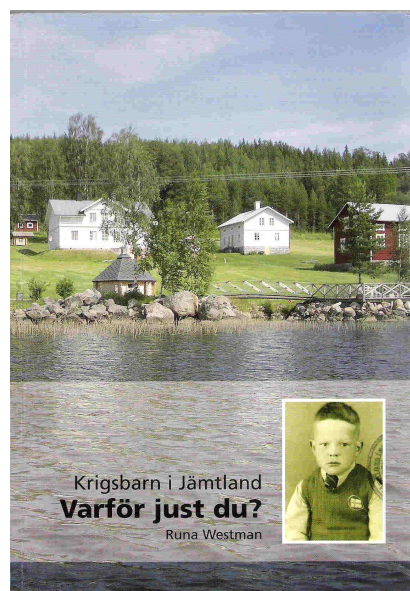
Runa Westman beskriver Marttis ensamhet och vanda, hur han avundades syskonen som fick stanna hemma, och hur syskonen avundades honom som fick det materiellt bättre.

Runa Westman berör också skuldfrågan.

– Var gång vi träffades uttryckte Marttis mor **Saara** sina samvetsqual för att hon skickat bort honom, säger

Runa och Martti Westman med den bricka som han fick av den snälla pigan hos Westmans, Ingeborg Andersson, nu över 90 år. Hennes bror hade fått den när han arbetat som frivillig i det finska lantbruket under fortsättningskriget. Träskålen är ett frontarbete av Marttis far.

Runa Westman: *Krigsbarn i Jämtland. Varför just du?* Jengel förlag AB. Östersund. 2007.

Runa. Men hon kände att hon inte hade något val.

Så här skriver hon i boken:

”*Det var lottakåren som hade fått i uppdrag att propagera för barnflyttningen. Erbjudandet kunde delvis uppfattas som ett hot, då det antydde att om man inte utnyttjade den här möjligheten så skulle man kanske bli utan hjälp och stöd nästa gång om man behövde.*”

Boken är skriven i en varm och kärleksfull ton och avslutas med ett ”krigsbarnskvåde” på ett valt versmått: runometer, som i **Kalevala**.

Så här lyder de sista raderna:

*Här vid höga Svedjeberget,
på din gård vid Hemsjöstranden,
hit du kom en dag som krigsbarn,
haft ditt hem med fru och söner,
sitter du i dag försonad,
fri från grämelse i sinnet.*

*Ser du ännu inte svaret
på den fråga som har följt dig?*

*Inte var det syndastraffet.
Nej det var ju nådesglimten!
Då fick jag, just jag dig finna!
Du min bästa vän i världen!*

Kai Rosnell

Gulddalen?

Finns det någon som har i sin ägo boken ”Gulddalen”, en historisk roman av **K-G Ossianilsson**, utgiven på Bonniers 1942?

Pertti Kävén vill köpa den.

Över 3 000 kr för släktutredning

Sirkka Rickardsson blev besviken: inte ett ord om hennes far i den dyra släktutredningen.

Foto: Kai Rosnell

I alla år har **Sirkka Rickardsson** undrat vem som var hennes far.

– Jag har frågat min mor många gånger, men hon har vägrat tala om det, berättar hon.

Sirkka kom från Finland som krigsbarn år 1944 till Stycksele, fem mil från Lycksele. Hon var fyra och ett halvt år gammal när hon skickades iväg.

– Jag har inga minnen alls av resan, ingenting.

Hon vet att hon är född den 21 december 1939, strax efter vinterkrigets utbrott, möjligen i Kurkijoki församling som nu ligger på ryska sidan om gränsen. Hon har tillbringat de tidiga barnaåren i Tohmajärvi tillsammans med sin mor **Hilma Hartikainen** och en tre år äldre bror.

Hilmas första barn, en pojke, föddes 1933 och adopterades bort.

– Jag hade det bra i Stycksele, kan inte klaga, berättar Sirkka. Jag började skolan när jag var sex år, det var inskrivning bara vartannat år där på den tiden. Jag fick rätt bra betyg, det var roligt att gå i skolan.

Familjen hon kom till hade en lantgård med djur.

Sirkka blev adopterad av fosterföräldrarna. I adoptionspapperen står "fadern död", men inget namn.

Sirkka gifte sig, fick barn, och flyttade med sin man till Hova i Västergötland där hon fortfarande bor. Hennes man dog redan 1982.

Mödrarna brevväxlade

På något sätt behölls kontakten med modern, även om Sirkka själv inte återvände till Finland förrän som vuxen. Alla samtal mellan mor och dotter har fått föras genom tolk; Sirkka glömde snabbt all finska.

– Mina båda mödrar brevväxlade, men breven finns inte kvar.

Modern besökte sin dotter i Hova, och Sirkka har återsett Tohmajärvi. Hon planerar att besöka sina gamla hemtrakter igen nästa sommar.

Efter moderns död för fem år sedan började Sirkka på allvar söka efter sin far. Hon vill i alla fall veta vem han var.

– Och mina barn har rätt att veta vem morfar var.

Hon hoppades att faderns namn skulle finnas noterad i kyrkböckerna någonstans och beställde en släktutredning från Finland. Det blev av någon anledning magistraten i Åboland, Pargas.

– Så kom det ett brev som jag fick lösa ut på posten. Visst tyckte jag det var dyrt, men jag tänkte att det får vara värt det, bara jag får veta vem min pappa var.

Det kostade 311 euro och 10 cent (311:10 •) plus 130 kronor. Det blir över 3 000 kronor totalt.

– Men jag blev besviken. Där fanns inte ett ord om min far. Bara att man inte funnit något om honom. Men att det "möjligen" kunde finnas något domstolsbeslut om underhåll någonstans i Finland, om fadern hade gått med på att betala för sitt barn.

Var ska man börja leta? Det kan bli hur kostsamt som helst, och ingen garanti för önskat resultat.

Samma problem

Det finns fler finska krigsbarn i Sverige som befinner sig i samma situation som Sirkka Rickardsson – de vill veta vem fadern är.

Vi har framfört det här fallet som ett exempel på det orimliga i det system som tillämpas i Finland. Där finns lag på att varje myndighet, varje arkiv, ska ta betalt för sina tjänster, som släktutredningar för bouppreckningar och liknande.

I "normalfallen" kostar det lite drygt 50 euro (450 kr), men det kan bli mycket mera beroende på hur många timmar man måste arbeta med ett fall.

Riksförbundet Finska Krigsbarn motionerade till Utlandsfinländarparlamentet i höstas att krigsbarns

arkivsökningar i Finland skulle befrias från avgift. Vi kan alltid hoppas att det blir något resultat.

Kanske kan man göra undantag för sådana här fall.

Kai Rosnell

Sampo tilinumeri, saaja, Mottogarens kontonummer, mottogare		PE-TILILLEPANO PF-INBETALNING
Sampo 800012-1011302		PFAM-näpmissä PF-avot
Magistraten i Åboland		Sisällytettienäkö
PB 16		*PE01079172ZFI
21601 PARGAS FINLAND		Paino Väst
Maksaja Betälare		✓ Kirje
Sirkka Rickardsson		✓ Brev
Husargatan 23		✓ Paketti
S-548 31 Hova		✓ Posti
SVERIGE		✓ Viesti
Allekirjoitus Underskrift		✓ Meddelande
Tilillä nro. Från konto nr		Vilinumero Sakerensnummer
		2200 04695
		Monspaketti Multipaketti
		Ennakkomäärä Forskottbelopp
		MPS
		EUR 311,10 mk
		SEK 2904:27
		+130:-

”Resan till Barndomen”

Det började redan innan vi egentligen kommit iväg på vår resa med något nästan magiskt! Vi var nere vid Skeppsbron för att titta på minnesreliëfen.

Som genom ett under stävar Birger Jarl in till kaj just då! TV och radion fick gripande scener när vi så påtagligt blev påmind om alla smärtsamma avsked från Sverige, vi som tillbringade efterkrigstidens sommarlov här.

Båtresa med lösleppa kalvars dans till Helsingfors med ett seriöst program med kartotekskort från arkiven med alla rörande noteringar om oss små ovetande barns slungande ut i världen. Eminent guidning på vår resa till barndomen av Helsingfors krigsbarn och arkivets personal. **Pirkko (Amnell)** hittade den dörr hon lämnade. Många bittra tårar byttes till kunskap, insikt och frigörelse.

Ambassadören!

Vi träffade också den svenska ambassadören som yttrade förståelse för vår alldeles specifika livssituation då – nu. Pampigt förstås med bankettsalar, konst och historia men det som mest imponerade på oss var ambassadören själv, kvinna förstås: **Eva Walder-Brundin**.

Kotka mötte oss med guiden, krigsbarnet **Arto Vanhanen** och andra. Våra vänskapsband förstärktes ytterligare. Personligen träffade jag **Riitta (Tiainen)**, krigsbarn i min egen by Edsbyn. Känner en djup samhörighet med henne, Arto och alla de andra som mött upp.

Omtumlade av upplevelser för vi vidare på vår odysse i Barndomen på svårnavigerade gator där inte ens **Bertils (Johansson)** excellenta färdator hittade. Oförhappandes efter en underlig mobilsignal mötte vi ett krigs-

Christer Faberstedt (som skrivit denna reseberättelse) träffade en gammal lekkamrat, Raija Rikkonen.

Hälsingegruppen på väg till sin barndoms hemtrakter i Finland.

barn i ett gatuhörn med mobiltelefonen i ena handen och leendet och ögonen rakt in i vår buss. Lappeenranta krigsbarn hade gjort ett program som tog andan ur oss!

I ett regntungt Lappeenranta mötte vi krigets vanvett vid en hjältegrav med över 5000 stupade, där en av oss fann sin fars namn. En hjärtnipande staty, Karjalas moder med sin döde son i armarna. En annan staty med två gamla blickande mot historien åt öster och på den andra sidan en mor med sina två barn blickande mot hoppet, framtiden åt väst. Vilken stark symbolik och vilken bekräftelse för oss krigsbarn som fördes i skydd till väst.

Karelsk välkomstsång

Eftersom vi gjort ett alldeles för ambitiöst program för resan led vi av tidsbrist och tänkte därför avsluta när de sa att ”Vi kunde väl ta en smörgås och kaffe?!”. Genom kringelkrokar ledde de oss ombord på en färja, som nästan var mindre än vår fina buss, ut till en lokal som de lappeenranta krigsbarnen hade.

Där på trappan står de, våra systrar och bröder sjungande en karelsk välkomstsång med svensk och finsk flagga i handen. De hade gjort i ordning smörgåsar, karelska piroger, kakor, ja allt, allt. Och dessa människor talade rakt in i våra hjärtan om vänskap, syskonkänslor och om det magiska ögonblicket vi alla upplevde.

Suojelusenkeli olivat siellä mukana! Skyddsänglarna var med där!

Förtrollningen, djupet i denna upplevelse av frändskap, ödesgemenskap och värme kunde vi inte bara bryta genom att skylla på tidsbrist eller arbetstidslagstiftning för vår chaufför! Vi fick snabbt improvisera fram en kompromiss som säkert gjorde några besvikna. Vi fick fortsätta genast vägen till Kuopio och avstå från Joensuu.

Höggvarteret

Genom det nya vägvalet passerade vi Imatra och det militärhistoriskt intressanta Mikkeli. Även om jag inte är speciellt intresserad av militärens agerande i vår barnhistoria kunde jag ge lite kuriosa runt marskalk Mannerheims ”päämaja”, höggvarter som fanns i Mikkeli under alla krigen utan att den lede fi hittade det. Höggvarteret var en bunkeranläggning flera våningar under jord med en ingång dold av ett oansenligt trähus.

Vårt TV-team har fått en massa andtäppande sekvenser och som en kulmen gör vi direktsändning i Radio Gävleborg genom **Hasse Persson** från en rastplats strax utanför Kuopio. Unison sång ”Du gamla du fria” av krigsbarn med hjärtat i båda våra länder!

Trötta och fyllda av upplevelserna checkade vi in på hotellet och alla törnade in, förutom jag som måste planera följande dag, gripande tag i, äntligen efter över 50 år av inte vilja, våga eller orka, mina mörka hjärnspekens Tammerfors.

forts på nästa sida →

...Resan till Barndomen med Hälsingegruppen

forts från föreg sida

Förmiddagen i Kuopio var helt programfri, vilket jag tror många av oss tyckte var skönt. Staden välkomnade oss med sol och värme, öppen för egna strövtåg i den backiga staden.

Mötte syskonen!

Nu är vi på väg till Tammerfors där jag levtt sex gulag-vintrar längtande mig sjuk efter mitt älskade hem i Hälsingland/Edsbyn. På vägen ner kommer vi att passera Jyväskylä. **Aune (Kilpiö)** vet mer om det samhället. Jag vet bara att det var en knut- och samordningspunkt för krigsbarnstågen. Därför den minnesrelief som vi skall titta på.

Kväll i Tammerfors med fortsatta känslostormar! **Ritva (Erlandsson)** möter sina syskon igen efter över 30 år! Väldigt rörande även för oss andra då vi ju blivit som kära syskon i den här gruppen.

Jag mötte också **Raija (Rikko-nen)**, ordförande i Pirkanmaas krigsbarnsförening och min lekkamrat från Viinikka och skolkamrat från Svenska Samskolan i Tammerfors. Hon var dessutom min resekamrat på min allra första sommarlovsresa hem till Sverige 1950.

Jobbiga minnen

Kväll med jättejobbiga mortelstötar i mitt minne. Orkar inte riktigt skriva om det, vill inte väcka den smärta barnet i mig upplever. Håller på att få dåligt samvete för att jag inte orkar ställa upp på ett av Raija anordnat möte med rektor, sjungande barngrupp och

öppnad paradörr. Det hade varit förljuget, falskt att stå där, som en annan återvändande nobelpristagare, le och hylla den skola som orsakat mig bara smärta. Jag har ju ännu inte kommit över den mobbning jag blev utsatt för där.

Trots mitt svek gentemot Raija och de säkert förväntansfulla barnen har jag gruppens stöd. Kärlek, värme och förbön klarade mig genom en så smärtsam dag att jag aldrig upplevt sådan tidigare; förutom då smärtan orsakades 1949-55.

Ny ”mor” för Olli

På vägen mot Åbo hittade vi ingen relief på stationsväggen i Jyväskylä! Det fanns ingen!

Aune fick möta sin bror och hans fru i alla fall så omvägen var inte förfelad. I Viiala kunde **Helena (Englund)** också hitta känslomässigt hem.

I Åbo möttes vi av Åbo krigsbarnsförening. Åter en dag av dessa våra syskon i Finland minglande, kramande och utbytande gemensamma minnen från vår historia. **Olli (Wäger)** besökte sin mors grav och satte en punkt i sitt liv som blev till ett utropstecken.

Han fick en ny modersgestalt i form av en krokig gammal tant som kramade honom intensivt och sade sig aldrig ha släppt iväg honom till Sverige om hon varit hans mor. ”Jag kan bli din Mamma nu!” sa hon. Mycket stark upplevelse för Olli som håller så mycket inom sig.

Resten av dagen strövade vi runt i Åbo i smågrupper guidade av medlem-

marna från Åbo. Vid incheckningen i hamnen visade ordförande **Aarnevi (Hellman)** den krigsbarnsrelief som **Pirkko Tähkää** formgivit. Den sitter uppsatt i Silja-Tallinks avgångshall en trappa upp. Enormt suggestivt motiv: Moder med två barn med resväskor framför sig och bakom dem Arcturus, den båt som många av oss fraktades med över ett livsfarligt hav, packade som sillar i lastrummen.

Vemodigt avsked

Efter att ha skilts från dem med många ”Näkemiin! Näkemiin!” bordade vi Arcturus diametrala motsats; Silja Europa. Vi skall upp redan långt före kl 7 då vi angör Stockholm.

Väl hemma i vårt andra fosterland drabbades vi av vemod! Vemodigt att lämna vårt TV-team, **Ylva Hemstad**, **Sven-Åke Visén** och **Ulf Janzon**. De har blivit som våra syskon under denna resa till, in i, genom och ut ur Barndomen! Vi är nog för evigt förenade!

De har sett våra nakna, gråtande, skrattande och dansande ”barnasjälar”, de har hjälpt oss att gå vidare och att förlika oss med våra öden som krigsbarn.

I Gävle Bro gjorde vi en liten summering av resan. Det var meningen att vi skulle ta farväl av våra vänner från Gävle-Dalaföreningen, **Raija (Hermansson)**, **Seija (Lindqvist)** och våra **Eilor (Damm och Gardeskog)**, men som så ofta på den här resan fick vi ändra rutt. Det gick inte att få tag på någon taxi så Bertil, som den ridderlige, charmerande bror till oss han blivit, körde omvägen in till Gävle.

I förhållande till den 150-milaresa vi gjort hade resten av oss barn, som kanske nu blivit något vuxnare, ”bara ett tuffjä” kvar till Bollnäs. Där splittras vi tillfälligt, ty splittrade kan vi aldrig bli efter våra så djupt förenande upplevelser under denna vår ”Resa till Barndomen”!

Vår Hasse Persson finns genom sina sändningar i radion med oss inte bara som ett syskon, utan också som en påminnare om det otroliga vi varit med om tillsammans.

*Christer (Faberstedt)
Hälsingegruppen*

Foto: Hasse Persson, SR

Krigsbarnen i Lappeenranta (Villmanstrand) överraskade med karelsk sång, kaffe, kakor och piroger.

Göta Kanal, lummig och sval...

Tjugosex förväntansfulla krigsbarn från Mellansverige antrade lördag 1 september kanalbåten m/s Bellevue för en resa på Göta Kanal. Även RFK-ordföranden **Matts Imhagen** deltog.

Med start i Sjötorp strax söder om Gullspång njöt vi i fem timmar av solskenet och båtresan med sexton slussningar (därav två slustrappor). Kanalen stiger här med 47,7 meter!

Detta bör vara ett av Sveriges vackraste områden, med gröna ängar och betande kor längs stränderna

Längs hela kanalen går en cykelväg. Det blev många vinkningar och glada hejarop till cyklande familjer.

Båten var fullsatt, andra grupper reste med oss, bl a hjärt- och lungsjukas förening. Vi hade turen att få vår lunch serverad först av alla.

Vår kanalresa slutade i Töreboda där två bussar tog oss tillbaka till bilarna i Sjötorp. I karavan körde vi till Gullspång och såg den gamla träkyrkan vid S. Råda som för några år sedan brändes ner av en pyroman.

Det var beklämmande att se de gamla brända stockarna som lagts upp

Nöjda och glada krigsbarn avslutade kanalresan med goda pajer och kaffe med tårta hemma hos Laila Gustafsson.

under tälttak och numrerats. De används nu som förebild för nya stockar. Man försöker bygga upp kyrkan med samma metoder som under medeltiden.

Våra medlemmar **Laila Gustafsson** i Vattenberg, Gullspång, **Sirkka Rickardsson** och **Marja Andersson**

hade hemma hos Laila ordnat med en trevlig avslutningsfest på denna intressanta utflykt.

Pirkko Ahlin

Historielektion för Sydsveriges jubilarer

Hela 68 personer hade hörsammat kallelsen att fira SFK:s 15-årsjubileum på restaurang Borgen i Osby i nordöstra hörnet av Skåne, bland dessa föreningens första ordförande, **Hellevi Gripwall**. Efter inledande trivsamt mingel och välkomstdrink avnjöt vi jubileumslunch med fläskfilé eller helstekt lax i den ljusa restaurangen.

Kommunalrådet **Anders Pettersson** hälsade oss välkomna till Osby och redogjorde för kommunens utveckling genom seklerna. Om SFK:s, i jämförelse därmed, mycket korta historia berättade fint och stämningsfullt vår tidigare ordförande **Börje Dahl**. Det första mötesprotokollet från 17 oktober 1992 samt en lista över föreningens samtliga styrelseledamöter sedan starten delades ut av **Keijo Yndén**, som själv var dess förste sekreterare.

Inbjuden högtidsföreläsare var litteraturhistorikern, recensenten och finlandsvännen **Sten Kindlundh** från Lund. Detaljerat, pedagogiskt och väl-

dokumenterat beskrev han Finlands utsatta läge under året efter vinterkriget.

Sovjetunionens ockupation av de baltiska länderna 1940 och insikten om att ett nytt sovjetiskt anfall mot Finland förr eller senare skulle komma, tvingade regeringen till snabbast möjliga höjning av landets då helt otillräckliga försvarsförmåga. Problemen under mellanfredan 1940-41 var därför inte endast komplicerade och svåra, landets hela framtida existens som fri nation stod på spel.

Hjälpen från Tyskland

Helt oväntat kom då plötsligt ett diskret erbjudande från Berlin om att få köpa moderna vapen och livsmedel från Tyskland, Sovjetunionens dåvarande, i pakt förbundna, allierade. Den finska regeringen tackade naturligtvis ja.

Vad som sedan följde under fortsättningskriget är välkänd historia. Med slutfacit i hand kan man konstatera, att Finlands beslut vid denna tidpunkt, i

denna och andra ödesdigra valsituationer, tveklöst gagnade landets överlevnad.

Som Kindlundh i slutet av sitt föredrag påpekade, fanns det endast tre europeiska huvudstäder, i de i kriget deltagande länderna, vilka aldrig ockuperades av fientliga trupper – London, Moskva och Helsingfors!

Att Finland, som enda mot Sovjetunionen gränsande land i Europa, överlevde som fri, demokratisk och självständig nation berodde således till icke ringa del på just de tidvis ifrågasatta och omdebatterade ställningstaganden landets ledning under mellanfreden gjorde.

Som avslutning avhölls föreningens stadgeenliga höstmöte. Organisationskommittén under ledning av **Alpo Persson** och **Laila Rydzén** avtackades för ett fint och minnesvärt arrangemang.

Jean Cronstedt

Inspirerande krigsbarnscollage

– Jag hade en granne, **Lissi**. Hon berättade ofta om sin tid som krigsbarn, om den mödosamma vandringen från det evakuerade Karelen, om tågresan via Haparanda. Det gav mig idén till det här collaget.

Heikki Kotka berättar om hur han fick idén till sitt konstverk som han gett namnet "*Krigsbarnen – en vandring till Sverige*".

Han har den på väggen i vardagsrummet hemma i Surahammar, för han vet inte var den ska placeras slutgiltigt.

Heikki Kotka söker efter en lämplig plats, ett offentligt rum, för sitt krigsbarnscollage, för hemma på väggen i vardagsrummet ses den inte av så många, inte heller ute på altanen dit vi flyttade den för bildens skull.

Foto: Kai Rosnell

– På något offentligt ställe, hoppas jag.

Collaget består av Lissis lapp om halsen i original, "**Lissi Piironen**" står det. Nedanför har Heikki Kotka placerat en lång rad figurer i keramik, handmålade i olja och lackerade. Skuggorna projiceras i plåten bakom.

Heikki Kotka kunde ha varit krigsbarn, född 1940 i Kannus i Österbotten.

Han kom till Sverige 1966 för att arbeta. I 25 år jobbade han på Volvo i Eskilstuna tills en hjärtinfarkt gjorde slut på kroppsarbetet.

Då började Heikki ägna sig åt studier igen, tog studenten vid 48 års ålder, gick på folkhögskola i Skinnskatteberg, estetisk linje, och började förverkliga ungdomsdrömmarna om att bli

konstnär, främst skulptör och målare.

Nu har han ett antal separat- och samlingsutställningar bakom sig, dessutom fyra diktböcker (skrivna på finska med parallell svensk översättning av **Anita Sällberg**). Han får sin inspiration från naturen, men också främlingskapet är ett centralt tema för Kotka.

Han är medlem i Sveriges Författarförbund, och i år fick han **Kaisa Vilhuinen**-stipendiet på 10 000 kr (Sverigefinska skribentföreningens pris). Bland medtävlarna fanns t ex **Susanna Alakoski** (Svinalängorna) som fick ett hedersomnämmande.

Kai Rosnell

Här en dikt (utan rubrik) hämtad från Heikki Kotkas senaste diktsamling *Ajolauta/Drivplanka* (2005):

jag skriver i
främlingslandet
här finns inga blåvita
färger

For över havet till den andra
stranden

Glömde det fattiga
fosterlandet

letade efter genväg
mitt hjärta svek jag

Heikki Kotka

Översättning: Anita Sällberg

Titta in på Marjattas museum i Norge!

I våras fick jag tillfälle att göra ett hembygdsmuseum i Norge Tingshus.

I tio år hade ett rum stått och väntat på att någon skulle göra det.

Montrarna i väggarna var bara 15 cm djupa, endast mindre föremål fick plats.

Jag plockade med mig cirka 50 objekt från mina fostertanters saker, foton, handlingar och mindre föremål. Sammanlagt är det över 300 föremål som har placerats där. 70 timmar tog det mig. Kolossalt roligt!

"Det fick inte kosta något". Men 1000 kronor fick hembygdsföreningen punga ut.

Jag gjorde en speciell monter för Finlandsbarnen som kom till Norge.

Där finns också almanackan från år 1945 (i den står det skrivet "*Marjatta kom*", det enda som var antecknat för det året).

De finska krigsbarnen får inte glömmas bort!

Mina fostertanter finns också på Hembygdsmuseet i Norge. Det känns bra att kunna hedra dem på det viset – cirkeln är sluten.

Tant **Anna** gick i skolkök år 1917 i just Norge gamla Tingshus. Samtliga namn på lärarinnan och deltagarna finns utskrivna i montern.

Tant **Amelie** arbetade på Posten i Norge. Två foton från 1946 visar henne plus kvinnan som skulle efterträda henne och postmästaren med sin fina

bil. I bakgrunden finns det gamla fängelset i Norge, det som numera är ett hotell, man sover i cellerna. **Kura i Kurran** heter hotellet.

Tant **Ingas** skolfoto från Norge småskola år 1914 finns med, samt hennes griffeltavla som användes i skolan. Samtliga namn även där.

En av eleverna i denna småskoleklass **lever fortfarande**. Han är född år 1908. Med min gamla bandspelare blev han intervjuad om hur det var att gå i skolan på den tiden. Bandet finns bevarat på museet.

Min dotter **Helén** intervjuade mina tanters om personerna på de gamla foton bara ett tiotal år innan de gick bort.

Marjatta Titoff

Norje, Sölvesborg, Blekinge

Varför dubbelt medborgarskap?

I notisen på sid 7 visas att färre än 120 krigsbarn ansökt om finsk medborgarskap

Det är inte särskilt förvånande.

Den första avgiften (300 •) skrämde helt säkert bort de flesta i våra kretsar. Men Riksförbundets reaktion över beloppet gav oss 66 % rabatt, vilket säkert motiverade en del att skriva sina ansökningar.

Bristen på finsk marknadsföring visar att man egentligen inte är särskilt angelägen om att det skall bli så många. Har finska ambassaden eller något departement annonserat i svensk press om möjligheten? Tror inte det.

Har nyheten presenterats i SVT:s Uutiset så fungerade det som dagslänndan – det gällde att vara på rätt plats i rätt tid för att observera den. Sisuradio har om möjligt än mindre genomslagskraft bland krigsbarn med förlorad finska.

RFK är den organisation som gjort den största informationsinsatsen genom MedlemsNytt. Med en upplaga på ca 750, så kanske 116 ansökningar är ganska bra. Men av de 15 000 krigsbarnen i Sverige handlar det bara om 7,7 promille.

Det kanske inte bara beror på obefintlig marknadsföring. Kanske det är så att krigsbarnen verkligen inte är intresserade? För vad är den egentliga nyttan eller glädjen med dubbelt medborgarskap? Man kan skaffa ett finskt pass, ja, men varför då? Man kan rösta i finska riksdagsval, varför då?

Förändrar det finska medborgarskapet min situation som krigsbarn?

Jag kan inte vrida klockan tillbaka och börja om på nytt.

Tapani Rossi

Svar: För mig, och säkert för de flesta andra som återfått det finska medborgarskapet, handlar det om identitet, känslan av samhörighet med rötterna, ursprunget.

Kai Rosnell

**Debattera
mera!!!**

Bevare mig för modersmålet!

Modersmål. Jag har länge tyckt att det var ett besynnerligt begrepp.

Min mamma talade tyska. Hon dog när jag var femton år gammal. Men så länge hon levde insisterade hon på att tala tyska med mig. Hon fick mig också att läsa tyska texter, såna där med gammaldags tryck där bokstäverna s och f ser likadana ut, och hon lärde mig tysk skrivstil. Jag har använt dessa kunskaper en enda gång när jag fick ett tillfälligt jobb att läsa och översätta en samling gamla tyska brev.

Jag talar fortfarande tyska, grammatikaliskt riktigt, kanske lite gammalmodigt och utan brytning. Men mitt hemspråk är svenska. Jag kan inte kalla det modersmål, men det är det språk där jag känner mig mest tillfreds, där jag kan tala ledigt, i sömnen och när jag är vaken, och utan brytning. Jag tycker inte om tyska. Det är ett komplicerat, stelt och svårt språk med många konstiga ändelser och det viktigaste verbet, det som säger vad som händer eller vem som gör något, i slutet på ofta alltför långa meningar.

Jag drömmer på svenska eller på engelska, det språk jag använder till vardags och det språk jag mest jobbar på efter många långa år i USA.

Jag talar engelska med mina barn och fast vi började med Elsa Beskow-sagor och Pippi Långstrump på svenska gick vi snart över till engelska. De förstår svenska men talar det illa och kan inte skriva det annat än i nödfall.

Min man och jag talar svenska till-

sammans. Han är infödd svensk. När barnen var mindre och vi talade svenska vid middagsbordet, min man och jag, avbröt de ofta med "what? what?". Vi sa, "dumma barn, lär er svenska!" Efter några år gav vi upp.

Men nog är det konstigt att tala ett främmande språk med sina egna barn. För att inte tala om barnbarnen som bara talar engelska och som lär sig spanska i skolan som första främmande språk. Det blir inga fler Elsa Beskow-sagor, inte ett ord om tant Grön, tant Brun och tant Gredelin eller Pelles nya kläder. Pippi finns på engelska, liksom Nils Holgersson som våra barn älskade. Men de gick miste om Mumintrollen och idag är till och med våra barnbarn för stora – och ännu inte stora nog – för att uppskatta dem.

Om jag alls har ett modersmål, ett första språk, är det svenska som jag lärde mig när jag var tio år. Jag kan fortfarande rabbla psalmer. Jag har huvudet fullt av lösryckta svenska citat, bitar av dikter som vi fick lära oss utantill, Runeberg (är det någon som läser honom idag?), Viktor Rydberg, Fröding och Ferlin.

Numera, när jag också har blivit ganska mager om benen, undrar jag ofta vad jag kommer att tala när jag blir riktigt gammal. Svengelska?

Snälla Gud fader, vad som helst, bara det inte är tyska, mitt så kallade modersmål!

*Madeleine Lundberg
Washington*

Nalleresan på nytt

Solveig von Schoultz vackra barnbok Nalleresan, med illustrationer av **Tove Jansson**, har utkommit i en faksimilutgåva. Originalet från 1944 har inte funnits ens i antikvariat på många år, inte heller nyutgåvan från Rabén & Sjögren från 1981.

Solveig von Schoultz skrev boken till sina döttrar som vistades som krigsbarn i Sverige. Nallarna följde efter – i form av en sagobok!

Schildts förlag i Helsingfors har gett ut den. Cirkapris anges till 18 Euro.

RFK-info

Riksmötet 2008 arrangeras av Gävle-Dala lokalförening i Tällberg 23-25 maj. Se vidare nedan

Tammerfors 2008

De nordiska krigsbarnsdagarna i Tammerfors arrangeras 5-7 september 2008.

Programmet i korthet (preliminärt):

Fredag 5 sept: Seminarier. Barnförflyttningen och krigsbarnen – nya forskningsrön. Tammerfors stads mottagning.

Lördag 6 sept: Äventyr i Tammerfors och dess omgivning. Festmiddag.

Söndag 7 sept: Jubileumsfest

Centralförbundet för krigsbarnsföreningar i Finland och Birkalands krigsbarnsförening (Pirkanmaan sotäläpöyhdistys) firar gemensamt 10-årsjubileum.

På gång i lokalföreningarna

Gävle-Dala

Julfest lördag 8 dec kl 13 i Prästgården, Sollerön. Besök på Lafvasgårdens museum. Gammaldags julstämning! Anmäl till Veikko och Gun-Britt Persson, 0250-22346, eller Ingemar och Marja Hellstenius, 0247-34649.

15-årsjubileum i samband med årsmötet, lörd 16 febr 2008 i Borlänge. Tid och plats via medlemsbrev och hemsidan.

Hoforsgruppen träffas sista onsdagen varje månad. Ring Jouko Rajaniemi, 0290-24917, om lokal.

Gästrikgruppen träffas den andra tisdagen i varje månad kl 13 i Gävle på Studieförbundet, Norra Köpmangatan 12 A. Har du frågor, ring Eva Andersson 026-195417.

Hälsingegruppen träffas under 2008 sista måndagen i månaden kl 13

på Studieförbundets lokal, Björkhamregatan 32, Bollnäs. Kontaktperson är Arja Rohlin, 0278-40407.

Leksandsgruppen fortsätter sin kursverksamhet under vintern..Ni är hjärtligt välkomna att besöka oss. Ring Marja Hellstenius 0247-34649 eller Oili Moberg 0247-13366.

Göteborg

Onsd 5 dec kl 15: Julfest, brf Alberts lokal, Östra Skansgatan 8.

Lörd 23 februari 2008: Årsmöte, brf Alberts lokal, Ö. Skansgatan 8, Göteborg.

Mellansverige

Årsmöte 5 april 2008 på Sjögesta motell utanför Linköping. Start med lunch kl 12. Kallelse och inbjudan i medlemsbrev i januari.

Ostkusten

Jullunch 7 dec kl 12, Vårdshuset Bruksgården i Fågelfors, Högsby. Därefter hemligt program i Fågelfors. Anmäl till Leila Ulvemo, 0491-77403.

Årsmöte på Oskarshamns Folkhögskola 11 mars kl 11. Lunch i matsalen, därefter kaffe och samvaro på Illervägen 9 i Oskarshamn. Anmäl till Leila, 0491-77403.

Gotland

Sönd 16 dec kl 14, julmessa, Visby domkyrka, kaffe och samvaro.

Sydsverige

Julfest 8 dec kl 13, Finska Föreningen, Engelbrektsgratan 1, 2 vån, Landskrona.

Stockholm

Medlemsmöten i regel första tisdagen i månaden på Kristinehov, Kristinehovsg. 2, kl 14. Anmäl tre dagar före till Hillevi Näsström, tel 08-58017823, eller Soili Andersson, tel 08-822242.

Lördag 8 dec kl 13.30: Julfest med traditionellt julbord, 120 kr.

8 januari 2008: Medlemsträff.

5 februari: Pär Sörman, trubadur och skådespelare, underhåller.

4 mars: Årsmöte.

Riksmöte i Tällberg 2008

Foto: Kjell Reistedt

Vi är glada och stolta över att kunna inbjuda er till den charmiga och natursköna byn Tällberg vid Siljans strand i hjärtat av Dalarna, och **Klockargården** hotell. Stora internationella konferenser hålls här varje år.

Här kan vi vandra runt, besöka små hantverksbodar, uppleva utsikten och bara njuta.

Vi bjuder på Dala-inspirerat program av kören Kvinnoväsen, folkmusik, tema utställning m m.

Besök gärna Leksands Medeltidsmarknad på fredagen – det är en av Leksands höjdpunkter.

Programmet för Riksmötet 23-25 maj 2008 är under arbete. Utförligt

program och anmälningsblankett med priser kommer i marsnumret av MedlemsNytt.

Via internet kan du besöka Tällberg och dess omgivning redan nu. Några webb-adresser: www.upplevtallberg.nu eller www.klockargarden.com eller www.medeltidsmarknad.se där det finns fler länkar.

Med dessa rader önskar vi er alla hjärtligt välkomna!

Gävle-Dala lokalförening av Finska krigsbarn.

Pentti Warberg, Elisabetsgatan 16 C, 811 41 Forsbacka. Tel 026-258111, 0706-624236.

E-post: pentti.warberg@spray.se

**Meddela
adressändring**

**Porto
betalt**

Avs: RFK
c/o Kai Rosnell
Kölångsvägen 10
741 42 Knivsta

B-POST

Michael Nyqvist uppmärksammad

Nu har också **Michael Nyqvist** (bilden) fått lite uppmärksamhet för sin roll som fosterfadern Hjalmar i *"Den bästa av mödrar"*.

Vid en fika på Polishuset i Stockholm fick han ta emot en krigsbarnskruka samt antologin *"Krigsbarns erinran"* av RFK:s ordförande Matts Imhagen.

Maria Lundqvist har ju tidigare fått en hel del uppmärksamhet av krigsbarnen för sin roll som fostermamman Signe i samma film, en roll som också gav henne en Guldbagge.

Gillade rollen

– Jag gillar roller som Hjalmar, lite trög och så... Jag tackade ja direkt när jag fick förfrågan från **Klaus Härö** och hade läst manuset, berättar Michael Nyqvist.

Enligt min mening gjorde han rollen så bra att han "var" fosterfadern, inte bara spelade rollen.

– Jag kände för den här rollen. Min mor var sjukvårdslotta och tog emot finska barn på Skeppsbron. Men hon börjar gråta när man vill prata om det...

– Och min morfar var frivillig löjtnant i Finland under kriget, avslöjar Michael.

Han har inga egna minnen av krigstiden eftersom han är född långt senare (1960). Men han har lätt att förstå de problem som de finska krigsbarnen kunde ha.

Han är själv ett adoptivbarn, har mött sin biologiska mor bara en gång. Sin italienske far lyckades han spåra upp i Italien och har fortfarande kontakt, även med två halvsyskon där.

Inspelningarna av filmen *"Den bästa av mödrar"* var lite speciella.

– Vi fick inte prata med killen som spelade Eero, han skulle inte kunna nå svenska alls.

Första mötet med **Topi Majaniemi** (Eero) var när han steg av bussen nedanför backen och möttes av Hjalmar och Signe (Nyqvist och Lundqvist), medan kamerorna gick...

Nu är Michael Nyqvist högaktuell i filmen *"Svarta nejlikan"* där han spelar ambassadören **Harald Edelstam** som räddade ett tusental människor från Chile under militärkuppen där.

Nyligen framträdde han också i ett kraftprov på China-

Foto: Kai Rosnell
 teatern i Stockholm: ensam på scenen i över två timmar framförde han monologen *"Om detta är en människa"*, baserad på **Primo Levis** bok om sina upplevelser i Auschwitz.

Snart kommer han också i filmen om Arn, baserad på **Jan Guillous** böcker om medeltidshjälten **Arn Magnusson**.

Han skall också spela den manliga huvudrollen **Mikael Blomqvist** i filmatiseringen av **Stieg Larssons** uppmärksammade Millennium-trilogi.

Kai Rosnell

God Jul! Gott nytt år!!